

Regeringens proposition 2011/12:92

Gemensam organisation
för export- och investeringsfrämjande

Prop.
2011/12:92

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 8 mars 2012

Fredrik Reinfeldt

Ewa Björling

(Utrikesdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en sammanslagning av det statligt finansierade export- och investeringsfrämjande som utförs av Sveriges exportråd (Exportrådet) och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden). Regeringen bedömer att export- och investeringsfrämjandet kan effektiviseras i en gemensam organisation, och det statliga stödet för näringslivets internationalisering därmed stärkas. Regeringens förslag innebär att uppgiften att bedriva statligt finansierat investeringsfrämjande förs över till Sveriges exportråd och att Myndigheten för utländska investeringar i Sverige avvecklas. Det förutsätter ändringar i avtalet om Sveriges exportråd mellan regeringen och näringslivet, representerat av Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening. Den nya organisationen föreslås i avtalet få namnet Sveriges export- och investeringsråd.

Vidare anser regeringen att det inte längre finns behov av att i lag ange Sveriges exportråds möjligheter att leda och planera exportfrämjande verksamhet i utrikesrepresentationen, varför bestämmelsen om detta i 1 § lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. föreslås upphöra att gälla. Motsvarande ändring görs i avtalet om Sveriges exportråd. Lagändringen avses träda i kraft den 1 januari 2013.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Bakgrund	6
4.1	Sveriges exportråds verksamhet och finansiering	7
4.1.1	Finansiering	8
4.1.2	Det statliga uppdraget	8
4.1.3	Avgiftsbelagda tjänster	9
4.1.4	Organisation i Sverige och utlandet	10
4.2	Myndigheten för utländska investeringar i Sverige – verksamhet och finansiering	10
4.2.1	Historik	10
4.2.2	Finansiering	11
4.2.3	Verksamhet	11
4.2.4	Organisation i Sverige och i utlandet	12
4.2.5	Samverkan med det regionala investeringsfrämjandet	12
5	Internationella jämförelser	12
6	Överväganden och förslag	14
6.1	Sammanläggning av Sveriges exportråd och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige ...	14
6.2	Ändring av avtalet mellan staten och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (SAU) ...	19
6.3	Den funktionella direktivrätten upphör	20
7	Konsekvenser av sammanslagningen	22
8	Författningskommentar	22
	Bilaga 1 Remitterat lagförslag	24
	Bilaga 2 Förteckning över remissinstanser för Ds 2011:29 Översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjandet	25
	Bilaga 3 Remissinstanser för lag om ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.	27
	Bilaga 4 Förslag till avtal om Sveriges export- och investeringsråd	28
	Utdrag ur protokoll vid regeringsammanträde den 8 mars 2012	31

Regeringen föreslår att riksdagen

dels antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.,

dels godkänner

2. vad regeringen föreslår om avveckling av Myndigheten för utländska investeringar i Sverige den 31 december 2012 (avsnitt 6.1),

3. att det statligt finansierade uppdraget avseende investeringsfrämjande inordnas den 1 januari 2013 i det nya Sveriges export- och investeringsrådet (avsnitt 6.1),

dels bemyndigar regeringen

4. att sluta avtal med Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening om Sveriges export- och investeringsråd i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förordats (avsnitt 6.2).

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1975:490) Prop. 2011/12:92
om beslutanderätt för Sveriges exportråd
beträffande handelssekreterare m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. samt rubriken till lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lagen om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.

Föreslagen lydelse

Lagen om beslutanderätt för Sveriges export- och investeringsråd beträffande handelssekreterare m.m.

1 §¹

Enligt de närmare föreskrifter regeringen beslutar får Sveriges exportråd

1. planera och leda handelssekreterarnas verksamhet *samt exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen,*

2. besluta *om* handelssekreterares anställnings- och arbetsvillkor, i den mån dessa *inte* bestämts genom avtal eller *det* enligt särskilda bestämmelser *är en myndighet som har beslutanderätt*, dock *inte* i frågor om tillsättning av eller skiljande från tjänst, eller om disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning eller läkarundersökning,

3. besluta *om* statliga bidrag till språkutbildning med inriktning på affärsspråk.

Vid utövandet av befogenhet som enligt första stycket tillkommer rådet *skall* rådet i sak tillämpa de föreskrifter som skulle gälla för statlig förvaltningsmyndighet i motsvarande fall.

3 §²

Vad någon i samband med Sveriges exportråds befattning med handelssekreterares verksamhet *eller med exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen i anställning hos rådet* eller på grund av uppdrag hos detta har erfårit om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden får *han ej* obehörigen yppa eller utnyttja.

Enligt de närmare föreskrifter regeringen beslutar får Sveriges export- och investeringsråd

1. planera och leda handelssekreterarnas verksamhet,

Vid utövandet av *en* befogenhet *som rådet har* enligt första stycket, *ska* rådet i sak tillämpa de föreskrifter som skulle gälla för *en* statlig förvaltningsmyndighet i motsvarande fall.

Vad någon i samband med Sveriges export- och investeringsråds befattning med handelssekreterares verksamhet eller på grund av uppdrag hos rådet har *fått veta* om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden får *han eller hon inte* obehörigen yppa eller utnyttja.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

2. För sådant som någon har erfårit med anledning av Sveriges exportråds verksamhet gäller dock 3 § i sin äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 1981:630.

² Senaste lydelse 1979:1076.

Statsrådet Björling beslutade den 9 mars 2011 (UF2011/14664/UD/FIM) om ett uppdrag att genomföra en översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjande. En särskild utredare gavs i uppdrag att

- lämna förslag till en mer preciserad och ändamålsenlig uppgifts- och ansvarsfördelning mellan de handels- och investeringsfrämjande samt Sverigefrämjande verksamheterna på Sveriges exportråd (Exportrådet), Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden) och Svenska institutet,
- göra en kartläggning och analys med syfte att utröna förutsättningarna att samordna export- och investeringsfrämjandet på ett mer ändamålsenligt och effektivt sätt, och
- redovisa de statliga åtagandena och dessas förenlighet med gällande EU-regler om statligt stöd.

Utredaren tog namnet Översynen av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjandet (UD 2011:B). Utredaren redovisade sitt uppdrag den 15 september 2011 med departementspromemorian Översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjande (Ds 2011:29). I översynen föreslås bl.a. en sammanslagning av de export- och investeringsfrämjande verksamheterna i Sveriges exportråd och i Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden).

Översynen har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. Remissyttrandena och en sammanställning av dem finns tillgängliga hos Utrikesdepartementet (UF2011/57098/UD/FIM).

För att få ett fördjupat kunskapsunderlag uppdrog regeringen den 11 augusti 2011 (UF2011/47093/UD/FIM) åt Statskontoret att utreda och analysera den verksamhet som Invest Sweden bedriver i Kina. Statskontoret redovisade den 21 december 2011 uppdraget i rapporten *Investeringsfrämjande i fjärran – En översyn av Invest Swedens Kina-verksamhet* (2011:35).

I juni 2009 gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att genomföra en översyn av den svenska utrikesförvaltningen. Utredaren, som tog namnet Utrikesförvaltningsutredningen, lämnade i mars 2011 slutbetänkandet *Utrikesförvaltning i världsklass* (SOU 2011:21).

Även denna utredning föreslår en närmare integration mellan export- och investeringsfrämjandet. Utredningen föreslår också att man avskaffar den s.k. funktionella direktivrätten i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m., som bl.a. innebär att rådet ska leda och planera exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen. Utredningen har remissbehandlats. Remissyttrandena finns tillgängliga hos Utrikesdepartementet (UF2010/27135/UD/EXPCH).

Den föreslagna ändringen i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. har varit föremål för en särskild remiss. Det förslag som sändes ut på remiss finns i *bilaga 1* och en förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga hos Utrikesdepartementet (UF2011/64222/UD/FIM).

Förslagen ovan förutsätter att avtalet om Sveriges exportråd ändras i enlighet med regeringens förslag i denna proposition.

De föreslagna lagändringarna är av sådan beskaffenhet att regeringen inte anser att Lagrådets yttrande behöver inhämtas.

4 Bakgrund

I Sverige har staten och näringslivet sedan slutet av 1800-talet samverkat för att öka den svenska exporten. Dåtidens svenska exportföretag grundade 1887 Sveriges Allmänna Exportförening (SAE) för detta syfte, och föreningen gavs redan från början ett årligt bidrag från statsbudgeten. En samverkan skedde också tidigt med svenska ambassader och konsulat i utlandet. Efter hand kom staten att komplettera föreningens verksamhet med egna åtgärder. Handelssekreterarorganisationen grundades 1949 och även andra myndigheter skapades för att främja särskilt de små och medelstora industriföretagens export.

I början av 1970-talet slogs det privata och det statliga exportfrämjandet ihop till *Sveriges exportråd* (prop. 1972:31, bet. 1972:NU27, rskr. 1972:187). Organisationen kallas i dagligt tal *Exportrådet*. De statliga myndigheterna för exportfrämjande inleddes i det nyskapade rådet som också tog över Sveriges Allmänna Exportförenings exportfrämjande verksamhet. Ansvaret för handelssekreterarnas verksamhet fördes över till Sveriges exportråd 1975 (prop. 1975:1 bil. 12, bet. 1975:NU9 p 6, rskr. 1975:72).

Staten och Sveriges Allmänna Exportförening blev 1972 därmed huvudmän till Sveriges exportråd där vardera huvudmannen utser halva styrelsen. Sveriges Allmänna Exportföreningen ändrade 2004 sitt namn till Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (SAU) för att markera att man även värnade om importen till Sverige. Denna namnändring föranledde den senaste ändringen i avtalet mellan staten och näringslivet om Sveriges exportråd.

Skälen för ett statligt åtagande inom exportfrämjande har senast utretts av Exportutredningen i betänkandet *Svensk export och internationalisering* (SOU 2008:90). Liksom i departementspromemorian *Vad kräver krisen av främjandet?* (Ds 2009:35) konstateras att exportfrämjandet korrigerar marknadsmisslyckanden och därför är samhällsekonomiskt motiverat. Den information och kunskap om exportprocedurer och exportmarknader som krävs för en lyckad exportsatsning är både tids- och resurskrävande för enskilda företag att bygga upp. När informationen väl är insamlad kan andra företag dra nytta av den. Ett offentligt finansierat exportfrämjande är därför motiverat för att möjliggöra spridning av sådan information som en kollektiv vara. Denna motivering kan även appliceras på investeringsfrämjandet, där kostnaden för att attrahera investeringar är alltför hög för att bäras av enskilda företag. En offentlig aktör kan däremot erbjuda information om investeringsförhållanden och -möjligheter i Sverige samt marknadsföra styrkor och kunskaper som är gemensamma för en bransch eller sektor.

Sveriges exportråd är en juridisk person men varken myndighet eller bolag. Flera statliga utredningar och utvärderingar har gjorts under åren utan att leda till någon förändring av den grundläggande form som

beslutades i och med grundandet 1972. Det har konstaterats att samverkan med näringslivet har varit värdefull då den bidragit till Sveriges exportråds lyhördhet för företagens faktiska behov av rådgivning och stöd samt till professionalismen i verksamheten. Den senaste utvärderingen gjordes av Utrikesförvaltningsutredningen i betänkandet En utrikesförvaltning i världsklass (SOU 2011:21), som bekräftade den nuvarande organisationsformens fördelar i förhållande till tänkbara alternativ.

Det statliga investeringsfrämjandet inleddes 1995 i och med inrättandet av *Delegationen för utländska investeringar i Sverige* (prop. 1994/95:100 bil. 13, bet. 1994/95:NU18, rskr. 1994/95:300). Som skäl för inrättandet konstaterades att de svenska företagen till följd av bland annat EU-medlemskapet skulle behöva växa i utlandet snarare än i Sverige varför de inte kunde förväntas stå för en ökning av den svenska sysselsättningen. Därför behövdes utländska företags direktinvesteringar som komplement till de svenska företagens. I början fokuserades delegationens arbete på att locka investeringar som skapade sysselsättning i Sverige, men efter några år breddades uppdraget till att även omfatta investeringar som tillför kunskap, kapital och nya marknader till det svenska näringslivet.

I betänkandet Statens roll för att främja utländska investeringar i Sverige (SOU 2001:109) utvärderades verksamheten, vilket ledde till att delegationen omvandlades till en myndighet. Riksdagen informerades om detta i budgetpropositionen för 2004 (prop. 2003/04:1, utg.omr. 24 Näringsliv). De skäl som angivits för ett statligt åtagande inom investeringsfrämjande bekräftades. Myndigheten ändrade 2010 sitt namn från det ursprungliga Invest in Sweden Agency till Invest Sweden. Myndigheten har byggt upp en nära samverkan med regionala och lokala aktörer i arbetet med att attrahera utländska företagsetableringar. Med lokala och regionala aktörer avses sådana offentliga och privata aktörer som ansvarar för och deltar i lokalt och regionalt tillväxtarbete inklusive företagsetableringar, internationalisering och export. Exempel på sådana offentliga aktörer är länsstyrelser, kommuner, landsting och kommunala samverkansorgan. Även privata aktörer som t.ex. lokala eller regionala företagsföreningar, intresseorganisationer eller privata rådgivare kan ingå. Investeringsfrämjandet har också givits en roll i regeringens politik för regional tillväxt.

4.1 Sveriges exportråds verksamhet och finansiering

Enligt avtalet om Sveriges exportråd ska rådet ”stimulera tillväxt genom att stödja och främja svensk export och internationalisering och göra det lättare för svenska företag att växa internationellt”. Sveriges exportråd kan, efter överenskommelse mellan parterna, även utföra andra statliga förvaltningsuppgifter. Ändringar i avtalet om Sveriges exportråd förutsätter enighet mellan staten, företrädd av regeringen, och näringslivet, företrädd av Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening.

Regeringen kan förordna handelssekreterare, som fungerar som chef för Sverigeas exportråds utlandskontor. Vederbörande anmäls då vid den svenska ambassaden i landet och omfattas av diplomatisk immunitet. I vissa fall drivs utlandskontoren i annan form, t.ex. som dotterbolag.

Sveriges exportråd företräds i de svenska regionerna av regionala exportrådgivare som samverkar med lokala och regionala organisationer med närliggande uppgifter. Denna samverkan underlättar möjligheten att få kontakt med särskilt små och medelstora företag som efterfrågar rådets tjänster.

Samverkan sker även med statliga bolag samt andra nationella myndigheter och organisationer med uppgift att främja företagets tillväxt och internationalisering.

4.1.1 Finansiering

Sveriges exportråds verksamhet finansieras genom ett statligt uppdrag, ett bidrag från näringslivet samt inkomster från avgiftsbelagd verksamhet. Den statliga finansieringen anvisas under utgiftsområde 24 Näringsliv, anslaget 2:3 Exportfrämjande verksamhet, anslagsposten 1. Sveriges exportråd. År 2010 uppgick bidraget till 155 miljoner kronor och 2011 till 183 miljoner kronor. För 2012 är det statliga bidraget 213 miljoner kronor. I beloppet för 2011 ingår 25 miljoner kronor för en särskild satsning på riktade exportfrämjande åtgärder för att främja internationalisering i små och medelstora företag och export till tillväxtländer och andra prioriterade länder enligt en överenskommelse mellan regeringspartierna och Socialdemokraterna. Från 2012 till och med 2014 förstärks anslaget årligen med 50 miljoner kronor räknat från 2010 års nivå. Näringslivets bidrag uppgår till 10 miljoner kronor om året. Inkomsterna från de avgiftsbelagda tjänsterna varierar år från år – under 2010 var de 293 miljoner kronor.

I tillägg till det årliga statliga uppdraget får Sveriges exportråd medel för att utföra särskilda uppdrag som rör internationalisering inom strategiska affärssektorer (t.ex. miljöteknik och livsmedel). Dessa uppdrag är oftast tidsbegränsade till mellan ett och tre år. Under 2010 uppgick Sveriges exportråds intäkter från sådana uppdrag till cirka 50 miljoner kronor. Den totala omsättningen 2010 blev således ca 510 miljoner kronor, vilket var lägre än året innan.

4.1.2 Det statliga uppdraget

Statens uppdrag till Sveriges exportråd preciseras i det årliga riktlinjebeslutet. Enligt detta ska Sveriges exportråd genomföra insatser framför allt för att främja exporten i små och medelstora företag.

– Inom området *Grundläggande exportservice* erbjuds avgiftsfria tjänster till företag och andra intressenter, grundläggande marknadsinformation och exportteknisk rådgivning samt produktion av faktablad och webbaserade tjänster m.m. Sveriges exportråd har i sin årsrapport redovisat att man under 2010 besvarade ca 21 000 frågor.

– Inom området *Kompetensutveckling för företag* ger Sveriges exportråds regionala exportrådgivare små företag grundläggande avgiftsfri rådgivning och hjälp med exportförberedelser på hemmaplan. Under 2010 hade Sveriges exportråds rådgivare enligt årsrapporten till staten

personlig kontakt med ca 1 300 företag, varav drygt 700 ledde till fördjupad rådgivning kring internationalisering.

– *Riktade satsningar för internationellt affärsfrämjande* omfattar exportförberedande insatser på internationella marknader för små och medelstora företag och vissa främjandeaktiviteter på sådana marknader. Det gäller t.ex. handelsdelegationer och seminarier i samband med stats- och andra högnivåbesök, ofta i samarbete med svenska ambassader och konsulat. Under 2010 redovisade Sveriges exportråd totalt 139 sådana olika seminarier och delegationsbesök. Bland de mest framträdande var Sveriges deltagande i världsutställningen i Shanghai och ett statsbesök i Brasilien där Sveriges exportråd arrangerade en bred företagsdelegation. För deltagandet i handelsdelegationer och seminarier betalar företagen normalt en schablonavgift som dock inte täcker Sveriges exportråds kostnader för insatsen.

För budgetåren 2011–2014 finns en överenskommelse mellan regeringspartierna och Socialdemokraterna om en *särskild satsning på riktade exportfrämjande åtgärder via Sveriges exportråd*. Satsningen ska inriktas på att främja exporten i små och medelstora företag och att främja handeln med BRIC-länderna (Brasilien, Ryssland, Indien och Kina) samt Irak. Satsningen inriktas särskilt på viktiga framtidsbranscher. För åren 2012–2014 avsätts 50 miljoner kronor per år för denna satsning.

En särskild del av de riktade satsningarna är de så kallade *Affärschansprojekten*, där Sveriges exportråd bistår små företag med fördjupad kunskap om en utlandsmarknad, partnersökning och en första långsiktig marknadsplan. Denna verksamhet är enligt Sveriges exportråds uppgifter mycket efterfrågad. Enligt rådets redovisning av uppföljningen säger sig över 50 procent av de deltagande företagen ha gjort exportaffärer som ett resultat av projekten och 80 procent av dem bedömer att de kommer att göra affärer inom ett år. Enligt samma enkät bedömer samma företag att de kommer öka sin affärsvolym från export med sammanlagt en miljard kronor inom två år.

– *Särskilda uppdrag* som rör främjande av internationalisering inom vissa prioriterade sektorer ges till Sveriges exportråd via olika departement. Under 2010 motsvarade dessa tillfälliga uppdrag till Exportrådet ca 50 miljoner kronor, det vill säga omkring en fjärdedel av de totala statliga medel som överfördes till Sveriges exportråd.

Inom ramen för det statliga uppdraget förväntas Sveriges exportråd också hantera och förmedla importfrågor i samverkan med andra myndigheter och andra aktörer.

I beslut den 22 december 2011 om riktlinjer för budgetåret 2012 avseende Sveriges exportråd förtydligar regeringen att Sveriges exportråd förutsätts samarbeta med privata aktörer med specifik bransch- eller marknadskompetens där det ger ett mervärde.

4.1.3 Avgiftsbelagda tjänster

Utöver det statliga uppdraget utför Sveriges exportråd ett antal företagsanpassade tjänster mot avgift. Det rör till exempel marknadsunder-

4.1.4 Organisation i Sverige och utlandet

Sveriges exportråd leds av en verkställande direktör som utses av styrelsen. Styrelsen består av minst åtta ledamöter, varav staten genom regeringen och näringslivet genom Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförbundet (SAU) utser hälften var. Styrelsen väljer själv sin ordförande. Representantskapet är högsta beslutsorgan för rådet och består av högst åtta ledamöter, högst fyra från vardera parten. I representantskapet ingår enligt avtalet om Sveriges exportråd alltid statssekreteraren för utrikeshandelsfrågor och ordföranden i SAU.

Sveriges exportråd beslutar själv om sin interna organisation. Storleken på utlandsorganisationen varierar löpande. Under de senaste åren har Sveriges exportråd haft över 60 utlandskontor i mer än 50 länder. I Sverige fanns 2011 drygt 20 regionala exportrådgivare som tillsammans täcker alla län. De arbetar i stort sett uteslutande med kompetensutveckling inom export riktad till små och medelstora företag.

I slutet av 2011 hade Sveriges exportråd 479 anställda, varav 366 i utlandet.

4.2 Myndigheten för utländska investeringar i Sverige – verksamhet och finansiering

4.2.1 Historik

Investeringsfrämjande aktiviteter för att öka den utländska etableringen i Sverige (projektet Invest in Sweden) bedrevs ursprungligen (sedan den 1 juli 1993) inom Styrelsen för Sverige-bilden (prop. 1992/93:100 bil. 13, bet. 1992/93:KrUI5, rskr. 1992/93:314). Den 1 juli 1995 fick projektet en självständig ställning genom inrättandet av en delegation för investeringsfrämjande (prop. 1994/95:100 bil. 13, 1994/95:NU18, rskr. 1994/95:300). I förordningen (1995:962) med instruktion för Delegationen för utländska investeringar i Sverige föreskrevs bestämmelser för delegationens verksamhet.

Syftet var bl.a. att investeringsfrämjandet skulle bedrivas så att Sverige, på lika villkor som andra länder, kunde marknadsföra förutsättningarna för att etablera och driva företag i landet, inte minst mot bakgrund av det svenska EU-medlemskapet. Det övergripande målet för delegationens verksamhet var att genom information och kontakter verka för att utländska företag i olika former skulle investera i Sverige eller samverka med svenska företag i syfte att bl.a. få till stånd nyetablering, öka produktionskapacitet, medverka till en successiv förnyelse samt öka kompetensen.

Delegationen gavs i uppgift att etablera sig som en central kontaktpunkt för investeringsfrämjande, att utforma en strategi för att öka investeringarna i Sverige samt att bedriva en aktiv informations-

verksamhet och uppsökande verksamhet i samverkan med svenska beskickningar, Regeringskansliet, Sveriges exportråd m.fl.

I uppgiften att presentera och marknadsföra Sverige som investeringsland ingick att skapa en ”faktabank” om de regelverk som berör företag och företagande i Sverige. Vidare skulle delegationen ha till uppgift att lämna upplysningar, följa upp och vägleda vid förfrågningar från utländska företag om investeringsförutsättningarna i Sverige.

Samverkan med regionala och lokala aktörer är av central betydelse i investeringsfrämjandet. Det ingår därför i myndighetens uppgifter att samarbeta med dessa och stärka kompetensen inom investeringsfrämjandet i hela landet.

Verksamheten utvärderades i betänkandet Statens roll för att främja viktiga utländska investeringar i Sverige (SOU 2001:109). Utredningen föreslog bl.a. att delegationen skulle omvandlas till en ordinarie myndighet och ges namnet Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (se avsnitt 4).

Den 1 juli 2003 genomfördes dessa förändringar genom förordningen (2003:331) med instruktion för Myndigheten för utländska investeringar.

Enligt bestämmelserna i nu gällande förordning (2007:1220) med instruktion för Myndigheten för utländska investeringar i Sverige ska verksamheten bidra till konkurrenskraft och tillväxt genom att medverka till att utländska företag investerar i Sverige eller samarbetar med svenska företag i syfte att tillföra kapital, kompetens och marknader till det svenska näringslivet. Investeringar får avse nyetableringar, expansionsinvesteringar, samarbetsavtal, förvärv och fusioner.

4.2.2 Finansiering

Anslaget 2:4 Investeringsfrämjande under utgiftsområde 24 Näringsliv, som disponeras av Myndigheten för utländska investeringar i utlandet, uppgick 2010 till 58,4 miljoner kronor. Därtill kom vissa särskilda uppdrag inom bl.a. miljöteknikområdet från regeringen via Regeringskansliet (Näringsdepartementet) om 7,4 miljoner kronor samt ersättningar och bidrag från andra aktörer, främst från den regionala nivån. En stor del av de senare medlen kom från EU:s strukturfonder. Myndigheten för utländska investeringar i Sverige utför inte företagsspecifika tjänster mot betalning. Den totala omsättningen var under 2010 ca 88,8 miljoner kronor. År 2011 uppgick anslaget 2:4 Investeringsfrämjande till 58,9 miljoner kronor och för 2012 har 56,9 miljoner kronor anvisats under anslaget.

4.2.3 Verksamhet

Myndighetens kärnuppgift är att sprida information om Sverige som investeringsland till utländska företag som kan tänkas vilja göra en direktinvestering.

Myndigheten för utländska investeringar i Sverige arbetar direkt med potentiella investerare genom kontakter och rådgivning, och indirekt genom att öka intresset för Sverige som investeringsland. Ett antal utvalda

4.2.4 Organisation i Sverige och i utlandet

Myndigheten för utländska investeringar i Sverige leds av en generaldirektör som utses av regeringen. Vid myndigheten finns ett insynsråd som får ha högst tio ledamöter. Utöver generaldirektören består insynsrådet för närvarande av sex ledamöter med bakgrund i näringslivet. Dessutom finns det ett ekonomiskt råd som bidrar inom frågor som rör ekonomisk utveckling och konjunkturer.

Myndigheten har valt att fokusera på de största mogna marknaderna samt utvecklingsmarknaderna utanför Europa. Den har egna utlandskontor i Tokyo, New York, New Delhi, Shanghai (med filialkontor i Peking och Shenzhen) och São Paolo.

Myndighetens personal uppgick i slutet av 2011 till totalt runt 70 personer, varav 40 i Sverige och 20 lokalt anställda vid utlandskontoren eller uppdragstagare/konsulter.

4.2.5 Samverkan med det regionala investeringsfrämjandet

Samverkan med regionala och lokala aktörer är av central betydelse i investeringsfrämjandet. Myndigheten för utländska investeringar i Sverige har bistått i skapandet av flera regionala organisationer för investeringsfrämjande, och har etablerat ett nära samarbete med dem, i vissa fall genom samarbetsavtal. Myndigheten har ett formaliserat samarbete med regionala och lokala aktörer i de flesta län. Myndigheten för utländska investeringar i Sverige och de regionala och lokala aktörerna kompletterar varandra – myndigheten genom sin utlandsnärvaro och branschkompetens samt de regionala och lokala aktörerna genom sina regionala nätverk och kunskap om regionala tillgångar.

Myndighetens betydelse för den regionala tillväxten illustreras också av att den medverkar i genomförandet av den nationella strategin för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007–2013.

5 Internationella jämförelser

Många länder har, i likhet med Sverige hittills, valt att ha separata organisationer för export- respektive investeringsfrämjande. Flera har dock under senare tid valt att kombinera verksamheterna i samma organisation för att frigöra synergier. De flesta sammanslagningarna har skett så pass nyligen att det är för tidigt att utvärdera dem. Regeringen har dock ingen information om att något av dessa länder anser att sammanslagningen har varit misslyckad eller överväger att återgå till den tidigare uppdelningen. Snarare tycks allt flera länder genomföra motsvarande sammanslagning, t.ex. Finland (se nedan).

I *Tyskland* skapades 2009 en gemensam organisation för exportinformation och investeringsfrämjande – Germany Trade & Invest (GTAI), genom att de tidigare myndigheterna Invest in Germany och Bundeszentrum für Aussenwirtschaftsinformation (BFAI) slogs ihop. GTAI är ett aktiebolag med kontor i Bonn och Berlin samt på flera utlandsmarknader. Arbetet sker i nära samverkan med de bilaterala handelskamrarna. GTAI har knappt 50 utlandskontor och bedriver aktivt investeringsfrämjande vid elva av dessa i sex länder.

I Danmark bedriver *Danmarks Eksportråd* både export- och investeringsfrämjande. Det senare sker under varumärket *Invest in Denmark* som utgör en egen enhet inom Eksportrådet. Utsänd personal stationeras vid danska ambassader i utlandet och har diplomatisk status. Exportfrämjande sker vid samtliga danska ambassader i utlandet och aktivt investeringsfrämjande på de drygt tio viktigaste marknaderna.

I *Storbritannien* är det statliga organet för export- och investeringsfrämjande, UK Trade & Investment (UKTI), en gemensam myndighet ("joint department") mellan brittiska UD (Foreign and Commonwealth Office – FCO) och Näringsdepartementet (Business, Industry and Service – BIS). Organisationen skapades genom en fusion mellan de tidigare myndigheterna British Trade Office och Invest in Britain. UKTI har knappt hundra utlandskontor som oftast är integrerade i de brittiska ambassaderna och generalkonsulaten. Vid ungefär en tredjedel av kontoren arbetar man med investeringsfrämjande. Vid utlandskontoren har man under senare år delvis börjat arbeta branschvis där samma personer arbetar både med export- och investeringsfrämjande inom en viss bransch, t.ex. IT och telekom eller livsvetenskaper.

Den centrala organisationen för exportfrämjande i *Schweiz* är OSEC (Office Suisse d'expansion commerciale), som är en privat icke vinstdrivande förening bestående av runt 1 600 medlemsföretag. OSEC utför både investeringsfrämjande och importfrämjande sedan 2007 när de tidigare myndigheterna Invest in Switzerland respektive SIPPO (Swiss Import Promotion Programme) lades ned. OSEC har 18 "business hubs" på de schweiziska ambassaderna i utlandet och vid sju prioriterade utlandskontor har man personer som enbart arbetar med investeringsfrämjande. Eftersom investeringsfrämjande är en uppgift för kantonerna begränsas OSEC:s insatser till att ge generell information om Schweiz som investeringsland.

Finlands regering annonserade i december 2011 att man avser att föra över investeringsfrämjandet från myndigheten Invest in Finland till Finpro, som är landets motsvarighet till Sveriges exportråd. Som skäl anförs bl.a. att investeringsfrämjandet därmed kan ske på flera utlandsmarknader än tidigare. Finpro är liksom schweiziska OSEC en privatägd förening som domineras av exportföretagen.

6.1 Sammanslagning av Sveriges exportråd och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige

Regeringens förslag: En gemensam organisation ska skapas den 1 januari 2013 för export- och investeringsfrämjande verksamhet.

Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden) ska avvecklas och verksamheten vid myndigheten inordnas i Sveriges exportråd, som ändrar namn till Sveriges export- och investeringsråd.

Regeringen bemyndigas att vidta de åtgärder som behövs för att genomföra sammanslagningen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En bred majoritet av remissinstanserna stödjer förslaget att slå samman Sveriges exportråd och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige i enlighet med utredarens förslag. *Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (SAU)*, som representerar näringslivet som ägare i Sveriges exportråd, ser samma fördelar vid en sammanslagning som utredaren och instämmer i bedömningen att de sammantaget överväger de eventuella nackdelarna. Även *Sveriges exportråd* självt, *Exportkreditnämnden* och *Energimyndigheten*, organisationerna *Almega*, *Almi Företagspartner AB*, *Exporttjänsteföretagen*, *Företagarna*, *Sweden-China Trade Council*, *Svenska Handelskammaren i Kina*, *Sveriges Handelskamrar* samt *Sveriges ambassader i Berlin, London, Maputo, Paris, Peking, Riga, Seoul och Singapore* ser flera av de fördelar som utredaren nämner för en sammanslagning, såsom utnyttjande av synergier, färre och starkare främjandeaktörer och att investeringsfrämjande kan bedrivas vid fler utlandskontor.

Kommerskollegium finner det naturligt att myndighetsstrukturen för export- och investeringsfrämjandet anpassas utifrån den förändrade omvärlden. *Svenskt Näringsliv* bedömer att sammanslagningen bör kunna medföra vissa besparingar, medan *Svensk Handel* stödjer förslaget bl.a. utifrån syftet att minska antalet statliga aktörer inom export- och Sverigefrämjandet.

Svenskt Näringsliv, liksom *SAU*, påpekar vidare i sammanhanget att risker för intressekonflikter och trovärdighetsproblem kan finnas i den sammanslagna organisationen och menar att både uppdragsgivarna och ledningen ska se till att en rågång mellan verksamheterna görs så att t.ex. företagssekretessen bevaras.

Tillväxtverket ställer sig positivt till kostnadseffektiva och koordinerade lösningar som gör det enklare för små och medelstora företag att nå en internationell marknad. *Hallands läns landsting*, *Länsstyrelsen i Norrbottens län*, *Länsstyrelsen i Stockholms län*, *Länsstyrelsen i Västmanland*, *Samverkansorganet i Kronobergs län*, *Skåne läns landsting* och *Västra Götalands läns landsting* instämmer i stort i utredarens bedömningar av fördelarna med en sammanslagning, och nämner särskilt betydelsen av att investeringsfrämjande skulle kunna ske vid flera utlandskontor än i dag,

samt att samverkan mellan främjandet på nationell och regional nivå kan påverkas positivt.

Ekonomistyrningsverket instämmer i utredningens slutsatser om fördelarna med en sammanslagning men påtalar att kostnaderna för sådana förändringar ofta underskattas. Verket uttrycker vidare tveksamhet kring Sveriges exportråds associationsrättsliga status. *Statskontoret* ser fördelar i en närmare samverkan mellan Sveriges exportråd och Invest Sweden men anser att betänkandet där sammanslagningen föreslås inte är tillräckligt väl underbyggt för att det ska kunna ta ställning till en sammanslagning.

Sida, Arbetsgivarverket, Konkurrensverket, Tillväxtanalys, VINNOVA och Landsorganisationen i Sverige (LO) tar av olika skäl inte ställning till förslaget.

Almega, Svensk Handel, Sveriges Handelskamrar, Sveriges ambassader i bl.a. London, Seoul, Singapore, Tokyo och Washington samt generalkonsulatet i Shanghai betonar vikten av att investeringsfrämjandet inte urholkas i och med en sammanslagning. De lyfter också fram beskickningarnas roll som resurs och stöd i särskilt investeringsfrämjandet och påtalar värdet av samlokalisering av svenska aktörer på enskilda marknader.

Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden), Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Samverkansorganet i Dalarnas län, SwedenBio samt Sveriges ambassader i Brasilia och New Delhi avråder från sammanslagningen då man menar att förutsättningarna, behoven och inriktningen på export- och investeringsfrämjandet är olika varför synergier riskerar att överskattas. Likaså påpekas att synergier bör kunna uppnås även utan en sammanslagning.

Skälen för regeringens förslag: Genom en sammanslagning av Sveriges exportråd (Exportrådet) och Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden) anpassas export- och investeringsfrämjandet till den globaliserade nätverksekonomin där export, import och investeringar är olika alternativa vägar för svenska företag att nå ökad tillväxt genom internationalisering. Dessutom kan de synergier som beskrivs nedan tillvaratas, vilket leder till högre effektivitet så att större nytta kan uppnås av de statliga medlen.

Den globaliserade ekonomin gör att svenska företag i högre utsträckning behöver internationaliseras för att vara konkurrenskraftiga. För företagen kan export, import och gränsöverskridande investeringar vara olika vägar till internationalisering. Genom att slå ihop organisationerna för export- och investeringsfrämjande kan företagen erbjudas stöd och rådgivning om dessa olika alternativ från samma organisation.

Därmed kan kompetens och kontakter i de båda verksamheterna utnyttjas i både export- och investeringsfrämjande syften. Personer med hög branschkunskap kan delta i aktiviteter såsom seminarier och delegationsresor med syfte att informera om både svenska exportföretag och om investeringsmöjligheter i Sverige för utländska företag inom en viss bransch. Likaså skulle upparbetade kontakter i utländska och svenska företag samt myndigheter kunna användas, där så är lämpligt, i bägge syften.

Myndigheten för utländska investeringar i Sverige har i dag egna kontor i fem länder – USA, Kina, Indien, Japan och Brasilien. Sveriges exportråd har utlandskontor på mer än 60 platser i över 50 länder. Genom en sammanslagning skulle investeringsfrämjande kunna ske vid betydligt

fler utlandskontor än vad som för närvarande är fallet, t.ex. i större europeiska investeringsländer eller intressanta tillväxtländer. De svenska regionala investeringskontoren bearbetar i dag själva olika europeiska marknader för att locka företagsetableringar. De skulle efter en sammanslagning kunna ges ett lokalt stöd av den sammanslagna organisationens utlandskontor på utvalda europeiska marknader.

I Sverige finns offentliga aktörer på lokal, regional och nationell nivå som på olika sätt kan hjälpa svenska företag i deras internationalisering. Samtidigt som detta medger en specialisering i varje organisation kan det medföra risker att företagen får svårt att veta var de får bäst hjälp med olika frågor. Likaså kan det skapa oklarhet gentemot kunder, myndigheter och andra samarbetspartners i utlandet. I syfte att effektivt kunna vägleda och stötta företagen i deras internationalisering ska antalet offentliga aktörer i främjandet av företagets internationalisering inte vara större än nödvändigt. Synergier bör utnyttjas där sådana finns och dubbleringar undvikas. Samtidigt ska samverkan ske mellan de olika offentligt understödda aktörerna som stödjer företagets tillväxt och internationalisering. Genom färre och större statliga organisationer skulle större slagkraft uppnås samtidigt som bilden bör kunna bli mer överskådlig för det enskilda företaget. Sveriges exportråd ska enligt avtalet mellan staten och näringslivet vara Sveriges centrala organisation för exportfrämjande. Sveriges exportråd bör även i framtiden vara det naturliga förstahandsvalet i utförandet av statligt finansierat exportfrämjande och samtidigt få samma centrala roll inom investeringsfrämjandet. Det medför att rådet ska ha en regional tillgänglighet och samverka med regionala och lokala aktörer inom export- och investeringsfrämjande.

Genom en sammanslagning skapas förutsättningar för en samverkan mellan staten och näringslivet i investeringsfrämjandet såsom redan sker i exportfrämjandet. Regeringen bedömer att en sådan samverkan och dialog är eftersträvarvärd. Näringslivet kan bidra med sina bedömningar av vilka de bästa metoderna är för att locka investerare till Sverige. En sådan samverkan förutsågs redan i samband med bildandet av Myndigheten för utländska investeringar i Sverige.

Den översyn som Statskontoret har gjort på uppdrag av regeringen, *Investeringsfrämjande i fjärran – En översyn av myndighetens Kina-verksamhet* (2011:35), pekar på vikten av att organisera den investeringsfrämjande verksamheten med tydligt fokus på att få till stånd kvalitativa investeringar. Granskningen visar också, utifrån exemplet Kina-verksamheten, att investeringsfrämjandets roll bör förtydligas. Sammanslagningen kommer att innebära att det offentliga åtagandet avseende investeringsfrämjande tydligt definieras i ett särskilt uppdrag till den nya organisationen.

En sammanslagning skulle också möjliggöra att enhetliga rutiner skapas för deltagaravgifter vid seminarier, mässor och affärsdelegationer.

En naturlig konsekvens av en sammanslagning vore att de fasta kostnaderna kan minska. Både huvudkontoren och utlandskontoren skulle kunna slås ihop och hyrorna omförhandlas. Gemensamma system för t.ex. ekonomiadministration och it torde kunna leda till kostnadsminskningar. Efter eventuella övergångskostnader bör synergier kunna frigöras och resurser överföras till den operativa verksamheten.

De remissinstanser som avråder från sammanslagningen påtalar bland annat exportfrämjandets och investeringsfrämjandets olika karaktärer. Skillnaden är enligt remissinstanserna bl.a. att kontakter tas på olika nivåer i de utländska företagen och därmed ställs olika krav på bransch-erfarenhet m.m. Därmed befarar man att investeringsfrämjandet riskerar att urholkas vid en sammanslagning. Regeringen delar bedömningen att karaktären på export- och investeringsfrämjandet delvis är olika, men ser inte detta som ett tillräckligt starkt argument emot sammanslagningen. Bransch-erfarenhet finns även i Sveriges exportråd, även om den kan vara större i Myndigheten för utländska investeringar i Sverige. Ingen av organisationerna kan dock förväntas ha särskild kompetens och lång erfarenhet från alla de branscher som prioriteras inom export- och investeringsfrämjandet på varje utlandskontor. I några fall finns den troligen bara på huvudkontoret i Sverige. Genom en sammanslagning kan dock kompetensen utnyttjas för att främja både export- och investeringsmöjligheter gentemot utländska företag.

Vissa remissinstanser anser vidare att synergier kan utvecklas även utan en sammanslagning. Regeringen noterar att sådana försök har gjorts under de senaste åren, men att möjligheterna har begränsats av bl.a. olika ekonomiadministrativa system, olika incitamentsstrukturer samt olika rutiner för vilka tjänster som erbjuds företagen gratis eller mot avgift. Det faktum att Myndigheten för utländska investeringar i Sverige har egen närvaro på endast fem utlandsmarknader begränsar också möjligheterna till samverkan. Regeringens intryck är att samarbetet fungerar väl på de flesta av de utlandsmarknader där båda organisationer har egna kontor.

Formen för en sammanslagen organisation

Regeringen föreslår att den associationsrättsliga form som i dag gäller för Sveriges exportråd ska gälla även för den sammanslagna organisationen. De statliga³ utredningar som har gjorts sedan Sveriges exportråds grundande har inte lett till någon förändring trots att organisationsformen är ett ovanligt sätt att utföra ett statligt åtagande. Den samverkan mellan staten och näringslivet som avtalsformen medger har befunnits stärka verksamhetens professionalism och effektivitet samt säkrat att den sker med utgångspunkt från företagets faktiska behov av stöd. Regeringen bedömer därför att den är fortsatt ändamålsenlig.

Ekonomistyrningsverket framför i sitt remissvar att när statliga åtaganden utförs av en annan associationsrättslig form än en myndighet är det särskilt angeläget att säkerställa att statsmakterna har kvar möjligheter till styrning, insyn och kontroll av de verksamheter som man ansvarar för. Därför föreslås att möjligheten att använda myndighets- eller bolagsformen övervägs närmare. Regeringens erfarenhet är att Sveriges exportråds associationsrättsliga form hittills inte har utgjort någon begränsning i möjligheterna till styrning, insyn och kontroll. Den

³ Statens roll vid främjandet av export (SOU 1991:3).
Omprövning av statliga åtaganden (SOU 1995:93).
Expert på export? (SOU 2000:102).
En utrikesförvaltning i världsklass (2011:21).

statligt finansierade verksamheten styrs och rapporteras på ett sätt som liknar styrning och rapportering avseende en myndighet genom riktlinjebrev, regelbunden (myndighets)dialog, revision och årsrapportering. De alternativ som Ekonomistyrningsverket nämner skulle innebära ökade kostnader eller försämrade möjligheter för rådet att fullfölja sitt uppdrag. Det skulle vara svårt att förena myndighetsformen med Sveriges exportråds stora egna intjäning. Med en bolagsform skulle vidare handelssekreterarna inte kunna placeras på svenska beskickningar i utlandet. Därmed skulle ökade kostnader uppstå för rådets utlandskontor eller stängningar av flera sådana bli följden. Regeringen anser därför att Sveriges exportråds nuvarande associationsrättsliga form ska bestå.

Alltsedan Sveriges exportråd inrättades 1972 har staten och näringslivet varit eniga om att rådet är den centrala organisationen för exportfrämjande. Genom sammanslagningen får den samma centrala roll inom investeringsfrämjandet. Organisationens kombination av ett statligt uppdrag och en betydande avgiftsbelagd verksamhet förutsätter förmåga att både uppträda i utlandet som en officiell representant för Sverige, och att vara ett professionellt stöd till företagen som är lyhörda för deras behov. Det medför också ett ansvar att samverka med andra aktörer inom exportfrämjandet i det gemensamma syftet att öka den svenska exporten.

Regeringen bedömer att risken för att investeringsfrämjandet skulle kunna urholkas efter en sammanslagning kan hanteras. Regeringen avser att anvisa ett separat belopp till investeringsfrämjandet i ett årligt riktlinjebeslut med preciserade mål och återrapporteringskrav för verksamheten. Regeringen avser att specificera till vilka investeringsfrämjande syften och åtgärder dessa resurser ska användas samt hur de ska redovisas och avrapporteras. Resurserna för export- respektive investeringsfrämjandet kommer alltså att skiljas åt både i det statliga uppdraget och i återrapporteringen.

Regeringen anser vidare att sammanslagningen bör ske på ett sådant sätt att samverkan med regionala och lokala aktörer säkras. Varje utländsk investerare som visar intresse för Sverige har anledning att tidigt överväga vilken del av landet som är mest lämplig. Denna kunskap är i hög grad regional och lokal varför ett väl fungerande samarbete med regionala och lokala aktörer är en förutsättning för ett effektivt investeringsfrämjande.

Regeringen bedömer att det finns vissa risker vid en sammanslagning. Att slå ihop två olika verksamhetskulturer med delvis olika arbetsmetoder blir en utmaning för den nya organisationens ledning. Värdefull kompetens kan i ett negativt scenario förloras. Båda organisationerna präglas dock av ett mål- och resultattänkande och personalen har i båda fallen erfarenhet från näringslivet. De kulturskillnader och intressekonflikter som kan finnas behöver därför uppmärksammas men bör kunna hanteras.

Regeringens förslag: Regeringen ska bemyndigas att för svenska statens räkning underteckna avtal om Sveriges export- och investeringsråd i huvudsaklig överensstämmelse med vad som motiveras av förslagen i denna proposition (bilaga 4).

Utredarens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Se under 6.1.

Skälen för regeringens förslag: En sammanslagning av de export- och investeringsfrämjande verksamheterna enligt förslagen ovan förutsätter att avtalet mellan regeringen och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (SAU) ändras. Regeringen bedömer att avtalet bör uppdateras så att uppdraget att bedriva investeringsfrämjande tydligt framgår.

För att tydligt markera att den sammanslagna organisationen får uppgifter inom både export- och investeringsfrämjande föreslås avtalet bli omdöpt till *Avtal om Sveriges export- och investeringsråd*. Detta namn kan, men behöver inte, styra det varumärke under vilket den nya organisationen arbetar. Regeringen bedömer att varumärket bör bestämmas av den nya organisationen. Det kan noteras att Sveriges exportråd arbetar under varumärket *Sveriges exportråd* i Sverige och *Swedish Trade Council* i utlandet. Myndigheten för utländska investeringar i Sverige arbetar under varumärket *Invest Sweden* efter att tidigare ha kallat sig *Invest in Sweden Agency*.

Vidare förutsätter den lagändring som beskrivs nedan (6.3) att motsvarande ändringar görs i avtalet.

Ny version av avtalet

Regeringen bedömer, efter samråd med Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening, att nedanstående ändringar i avtalet om Sveriges exportråd vore ändamålsenliga med anledning av att investeringsfrämjandet inordnas i uppdraget. En ny version av avtalet med dessa ändringar finns i bilaga 4.

Nedan kommenteras de enskilda ändringsförslagen.

Rubriken ändras till ”Avtal om Sveriges export- och investeringsråd”. Genom tillägget ”... och investerings...” markeras att organisationens uppdrag breddas från bara exportfrämjande.

§ 1 görs samma tillägg som i rubriken.

§ 2 ändras enligt följande:

Rådets uppgift breddas från att stimulera ekonomisk tillväxt till att även bidra till sysselsättning, vilket är ett centralt syfte i investeringsfrämjandet.

Syftena med investeringsfrämjandet klargörs genom tillägget ”samt utländska företagsinvesteringar i Sverige eller samarbeten med svenska företag som tillför kapital, kompetens och marknader till det svenska

näringslivet”. Tillägget motsvarar skrivningarna i förordning (2007:1220) med instruktion för Myndigheten för utländska investeringar i Sverige. Prop. 2011/12:92

Orden ”och göra det lättare för svenska företag att växa internationellt” stryks eftersom de dubblar den tidigare nämnda uppgiften att ”stödja och främja svensk export och internationalisering”.

Det klargörs att rådet ska samarbeta med andra aktörer som med ”offentliga medel” – och inte som tidigare ”statliga medel” – bedriver export- eller investeringsfrämjande. Genom ändringen inkluderas även regionala och lokala aktörer.

§ 3 får en ny första mening som preciserar att rådet ska ha utlandsnärvaro på viktigare utlandsmarknader. Det innebär ingen förändring i förhållande till dagens praxis, men anpassar skrivningarna till det faktum att utlandskontoren i vissa fall har annan status, t.ex. som dotterbolag.

§ 4 är en ny paragraf för att markera att rådet ska säkerställa en samverkan med regionala och lokala aktörer i export- och investeringsfrämjande genom sina egna regionala exportrådsgivare eller på annat sätt.

§ 7 ändras så att styrelserepresentanterna kan utgöras även av personer med annan erfarenhet rörande företags internationalisering än export.

I § 9 läggs investeringsfrämjandet till bland de verksamheter för vilka rådet ska avge årliga budgetunderlag och redovisning till regeringen.

§ 10 p 2 a breddas så att statens bidrag till exportfrämjande även kan användas för andra former av internationalisering av företag. Exempel på detta kan t.ex. vara rådgivning och stöd vid företags etablering på utlandsmarknader. Vidare föreslås den tidigare begränsningen till företag med begränsad erfarenhet av export strykas, då även exportvana företag kan stödjas vid export eller etablering på en ny marknad. Ändringen innebär en anpassning i avtalet till hur verksamheten bedrivs.

I § 10 föreslås vidare en ny punkt 3 vari det anges att de statliga medlen ska bidra till rådets finansiering av både den exportfrämjande och den investeringsfrämjande verksamheten.

I § 11 klargörs det att näringslivets bidrag till rådets finansiering endast ska användas i den exportfrämjande verksamheten.

Slutligen föreslås att ordet ”skall” på samtliga ställen i texten ersätts med ”ska”.

6.3 Den funktionella direktivrätten upphör

Regeringens förslag: Bestämmelsen i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. om Sveriges exportråds möjligheter att leda och planera exportfrämjande verksamhet i utrikesrepresentationen ska upphöra.

Utredningens förslag: Regeringens förslag överensstämmer med förslaget i SOU 2011:21 En utrikesförvaltning i världsklass att avskaffa Sveriges exportråds funktionella direktivrätt över exportfrämjandet på utlandsmyndigheterna.

Remissinstanserna: Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (SAU) har inga invändningar mot lagändringen och instämmer i att den funktionella direktivrätten har spelat ut sin praktiska roll. Sveriges exportråd

tillstyrker förslaget och *Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden)* har inget att erinra mot den föreslagna ändringen. Övriga remissinstanser har avstått från att ge kommentarer. Prop. 2011/12:92

Skälen för regeringens förslag: Sveriges exportråd (Exportrådet) skapades 1972 genom ett avtal mellan regeringen och det svenska näringslivet representerat av Sveriges Allmänna Exportförening (SAE) som två jämbördiga parter. Syftet var att skapa ett samlat centralt serviceorgan för svenskt exportfrämjande.

Sedan 1949 hade regeringen utsett de handelssekreterare som stationerades i utlandet och utförde exportfrämjande verksamhet. Genom beslut av riksdagen 1975 övertog Sveriges exportråd beslutanderätten avseende handelssekreterare från regeringen (prop. 1975:1, bil. 12, bet. 1975:NU9 p 6, rskr. 1975:72). I lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. fastslås att Sveriges exportråd får planera och leda handelssekreterarnas verksamhet. Handelssekreterarna utses av regeringen på förslag av Sveriges exportråd och anmäls som utsänd personal vid de svenska beskickningarna. De får därigenom diplomatisk status i verksamhetslandet.

Genom ett nytt beslut av riksdagen (prop. 1979/80:16, bet. 1979/80:NU20, rskr. 1979/80:95) infördes 1980 ett utökat ansvar för Sveriges exportråd avseende exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen. Lagen från 1975 utökades också. Genom denna s.k. funktionella direktivrätt erhöll Sveriges exportråd möjlighet att planera och leda utrikesrepresentationens exportfrämjande verksamhet. Härmed avses att Sveriges exportråd kan lämna anvisningar för den löpande exportfrämjande verksamhetens innehåll och inriktning. Den övriga verksamheten samt den administrativa styrningen låg kvar i utrikesrepresentationen.

Utrikesförvaltningsutredningens betänkande Utrikesförvaltning i världsklass (SOU 2011:21) anser att bestämmelsen, ofta kallad den ”funktionella direktivrätten”, bör avskaffas eftersom den anses vara obsolet. Sedan bestämmelsen infördes 1980 har den exportfrämjande verksamheten i utrikesrepresentationen utvecklats. En funktionell enhet inom Utrikesdepartementet, enheten för främjande och EU:s inre marknad (FIM), har som en av sina huvuduppgifter att främja svenska ekonomiska intressen. Särskilda näringslivsfrämjare finns vid alla geografiska enheter vid Utrikesdepartementet. Utlandsmyndigheterna förutsätts arbeta med Sverige- och exportfrämjande. Beskickningschefen fungerar som chef för alla beskickningens verksamhetsområden. En nära samverkan med Sveriges exportråd och dess utlandsorganisation inklusive handelssekreterarna förutsätts ske, och säkras bl.a. genom gemensamt framtagna främjandeplaner samt vägledande riktlinjer som tagits fram gemensamt av Utrikesdepartementet och Exportrådet. Därmed finns inte längre behov av att i lag ange Sveriges exportråds möjligheter att leda och planera exportfrämjande verksamhet i utrikesrepresentationen, varför bestämmelsen kan upphöra.

Ändringen av bestämmelsen innebär att Exportrådet inte längre ges rätt att planera och leda exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen. Rätten att planera och leda handelssekreterarnas verksamhet kvarstår dock.

Regeringens förslag innebär inga förändringar i anslagen för export- eller investeringsfrämjandet. Inga miljömässiga konsekvenser förutses heller. Däremot bedömer regeringen att sammanslagningen av export- och investeringsfrämjandet i en gemensam organisation kan frigöra resurser från administration och stöd som kan användas bland annat till den operativa export- och investeringsfrämjande verksamheten. Det medför att svenska företag kan få mer och bättre rådgivning och stöd rörande internationalisering i form av export och gränsöverskridande investeringar. Hur stora dessa synergivinster kan bli är svårt att uppskatta och beror bl.a. på hur sammanslagningen genomförs. I ett övergångsskede finns det en risk att tillfälliga kostnader uppstår som överstiger de initiala synergivinsterna. Efter något år bör dock vinsterna överväga.

Sammanslagningen innebär att Myndigheten för utländska investeringar i Sverige avvecklas och verksamheten förs över till Sveriges exportråd, varvid bestämmelserna i 6 b § lagen (1982:80) om anställningsskydd ska beaktas. I det här aktuella fallet rör förändringen personal mellan olika avtalsområden. Avtalet om utlandskontrakt och riktlinjer för anställningsvillkor vid tjänstgöring utomlands (URA) gäller för närvarande för vissa anställda. Detta kan komma att kräva en särskild hantering som också kan innebära särskilda kostnader. En särskild hantering behövs också för den grupp som är lokalt anställd. Någon beräkning av dessa eventuella kostnader kan för närvarande inte göras.

8 Författningskommentar

Förslag till ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.

1 §

Ändringen av bestämmelsen innebär att Sveriges exportråd inte längre ges rätt att planera och leda exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen. Rätten att planera och leda handelssekreterarnas verksamhet kvarstår.

Utredningen Utrikesförvaltning i världsklass (SOU 2011:21) anser att bestämmelsen, ofta kallad den ”funktionella direktivrätten”, avskaffas då den anses vara obsolet. Bestämmelsen tillkom 1980. Genom den funktionella direktivrätten erhöll Sveriges exportråd möjligheten att planera och leda utrikesrepresentationens exportfrämjande verksamhet. Härmed avses att Sveriges exportråd kan lämna anvisningar för den löpande exportfrämjande verksamhetens innehåll och inriktning.

Sedan dess har den exportfrämjande verksamheten i utrikesrepresentationen utvecklats. En funktionell enhet inom Utrikesdepartementet, enheten för främjande och EU:s inre marknad (FIM), har som en av sina huvuduppgifter att främja svenska ekonomiska intressen i utlandet. Särskilda näringslivsfrämjare finns vid alla geografiska enheter vid Utrikesdepartementet. Utlandsmyndigheterna förutsätts arbeta med

Sverige- och exportfrämjande. Beskickningschefen fungerar som chef för alla beskickningens verksamhetsområden. En nära samverkan med Sveriges exportråd och dess utlandsorganisation inkl. handelssekreterarna förutsätts ske, och säkras bl.a. genom gemensamt framtagna främjandeplaner samt vägledande riktlinjer som tagits fram gemensamt med Utrikesdepartementet. Därmed finns inte längre behov av att i lag ange Sveriges exportråds möjligheter att leda och planera exportfrämjande verksamhet i utrikesrepresentationen. Bestämmelsen kan därmed upphöra.

Sveriges exportråd byter namn till Sveriges export- och investeringsråd.

3 §

Ändringen utgör i huvudsak en konsekvens av ändringen i 1 §.

Sveriges exportråd byter namn till Sveriges export- och investeringsråd.

Övergångsbestämmelsen innebär att den tystnadsplikt som gäller i Sveriges exportråds verksamhet ska bestå för sådant som någon erfarit innan lagändringen trädde i kraft samt att den äldre lydelsen av 3 § ska tillämpas i sådana fall.

Övriga ändringar är endast av rent språklig art.

Det remitterade förslaget till lag om ändring i lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m.⁴

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd beträffande handelssekreterare m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §⁵

Enligt de närmare föreskrifter regeringen beslutar får Sveriges exportråd

Enligt de närmare föreskrifter regeringen beslutar får Sveriges exportråd

1. planera och leda handelssekreterarnas verksamhet, *samt exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen,*

1. planera och leda handelssekreterarnas verksamhet,

2. besluta rörande handelssekreterares anställnings- och arbetsvillkor, i den mån dessa ej bestämts genom avtal eller beslutanderätten enligt särskilda bestämmelser tillkommer myndighet, dock ej i frågor om tillsättning av eller skiljande från tjänst, eller om disciplinansvar, åtalansmälan, avstängning eller läkarundersökning,

3. besluta rörande statliga bidrag till språkutbildning med inriktning på affärsspråk.

Vid utövandet av befogenhet som enligt första stycket tillkommer rådet *skall* rådet i sak tillämpa de föreskrifter som skulle gälla för statlig förvaltningsmyndighet i motsvarande fall.

Vid utövandet av befogenhet som enligt första stycket tillkommer rådet *ska* rådet i sak tillämpa de föreskrifter som skulle gälla för statlig förvaltningsmyndighet i motsvarande fall.

3 §⁶

Vad någon i samband med Sveriges exportråds befattning med handelssekreterares verksamhet *eller med exportfrämjande verksamhet inom utrikesrepresentationen i anställning hos rådet* eller på grund av uppdrag hos detta har erfarit om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden får *han ej* obehörigen yppa eller utnyttja.

Vad någon i samband med Sveriges exportråds befattning med handelssekreterares verksamhet eller på grund av uppdrag hos rådet har erfarit om enskilda företags eller sammanslutningars affärs- eller driftförhållanden får *denne ej* obehörigen yppa eller utnyttja.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2012.

⁴ Remissversion den 18 oktober 2011.

⁵ Senaste lydelse 1981:630.

⁶ Senaste lydelse 1979:1076.

Bilaga 2 Förteckning över remissinstanser för Ds 2011:29 Översyn av myndighetsstrukturen för Sverige-, handels- och investeringsfrämjandet

Prop. 2011/12:92

Myndigheter

Arbetsgivarverket
Ekonomistyrningsverket
Energimyndigheten
Exportkreditnämnden
Försvarexportmyndigheten
Kommerskollegium
Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden)
Sida
Statens tjänstepensionsverk
Statskontoret
Svenska institutet
Myndigheten för tillväxtpolitiska analyser och utvärderingar
(Tillväxtanalys)
Tillväxtverket
Verket för innovationssystem (Vinnova)

Organisationer

Almega Tjänsteföretagen
Almi Företagspartner AB
Företagarna
Innovationsbron
Landsorganisationen i Sverige, LO
Svensk Handel
Svensk Projektexport
Svensk Turism
Svenskt Näringsliv
Sveriges Akademikers Centralorganisation, SACO
Sveriges exportråd
Swecare
Sweden Bio
Sweden China Trade Council
Swedfund AB
Tjänstemännens Centralorganisation, TCO
VisitSweden AB

Handelskammare

Stockholms Handelskammare
Svenska Handelskammarförbundet

Regioner och län

Gotland kommun
Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Norrbottens län
Länsstyrelsen i Västernorrlands län
Länsstyrelsen i Västmanlands län

Region Blekinge
Region Dalarna
Region Gävleborg
Region Halland
Regionförbundet Jönköpings län
Regionförbundet i Kalmar län
Region Skåne
Regionförbundet Södra Småland
Regionförbundet Sörmland
Regionförbundet Uppsala län
Region Värmland
Region Västerbotten
Västra Götalandsregionen
Regionförbundet Örebro
Regionförbundet Östsm

Föreningar

Exporttjänsteföretagen
Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (SAU)

Utlandsmyndigheter

Ambassaden Berlin
Ambassaden Brasilia
Ambassaden London
Ambassaden New Delhi
Ambassaden Paris
Ambassaden Peking
Ambassaden Tokyo
Ambassen Washington
Generalkonsulatet Shanghai
Generalkonsulatet Hongkong
övriga lönade utlandsmyndigheter

**Bilaga 3 Remissinstanser för lag om ändring i lagen
(1975:490) om beslutanderätt för Sveriges exportråd
beträffande handelssekreterare m.m.**

Prop. 2011/12:92

Almega Tjänsteföretagen

LO

Myndigheten för utländska investeringar i Sverige (Invest Sweden)

SACO

Statens Arbetsgivarverk

Statens Tjänstepensionsverk

Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (SAU)

Sveriges exportråd

TCO

Bilaga 4 Förslag till avtal om Sveriges export- och investeringsråd

Prop. 2011/12:92

Det gällande avtalet mellan regeringen och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (SAU) föreslås ersättas med avtalet nedan.

Avtal om Sveriges export- och investeringsråd (rådet)

Avtal

mellan Svenska staten och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening (parterna) om Sveriges export- och investeringsråd (rådet).

Parter och målsättning

1 § Svenska staten och Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening ska enligt detta avtal driva Sveriges export- och investeringsråd som centralt serviceorgan för export- och investeringsfrämjande åtgärder.

Uppgifter

2 § Rådets uppgift är att stimulera ekonomisk tillväxt och sysselsättning genom att stödja och främja svensk export och internationalisering samt utländska företagsinvesteringar i Sverige eller samarbeten med svenska företag som tillför kapital, kompetens och marknader till det svenska näringslivet.

Rådet ska samråda med Utrikesdepartementet i frågor som kräver medverkan av utrikesförvaltningen, i frågor som gäller svensk officiell närvaro utomlands samt i övrigt i frågor som har samband med Sverige-främjandet i stort.

Rådet ska samarbeta med andra aktörer, som med offentliga medel genomför eller låter genomföra export- eller investeringsfrämjande insatser.

3 § Rådet ska ha institutionell närvaro på utländska marknader med stor betydelse eller potential.

Handelssekreterare utses av regeringen på förslag av rådet.

Rådet ska planera och leda handelssekreterarnas verksamhet.

Till rådet kan även i övrigt efter överenskommelse mellan parterna överlämnas statliga förvaltningsuppgifter enligt lag eller annan författning. Dessa uppgifter finansieras med medel som staten ställer till förfogande.

4 § Rådet ska genom en egen regional närvaro eller på annat sätt stödja och samverka med företag och andra lokala och regionala aktörer.

5 § Rådet får ingå avtal om samarbete om verksamheten med svenska handelskamrar och andra aktörer.

6 § Beslut i övergripande frågor om verksamheten fattas av parterna representerade i ett representantskap. Till representantskapet ska vardera parten utse högst fyra ledamöter, däribland statssekreteraren med ansvar för utrikeshandelsfrågor och ordföranden i Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening. Sammanträde i representantskapet ska hållas minst en gång per år.

Styrelse

7 § Rådet leds av en styrelse som består av lägst åtta ledamöter med erfarenhet inom företags internationalisering och export eller med annan för uppdraget lämplig bakgrund. Hälften utses av regeringen och hälften av Sveriges Allmänna Utrikeshandelsförening. Styrelsen utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Finansiering

8 § Rådets verksamhet finansieras genom statliga medel, bidrag från näringslivet samt andra inkomster i verksamheten. Parterna ska samråda om viktigare frågor som gäller finansieringen.

9 § Rådet ska till regeringen årligen avge budgetunderlag för nästkommande budgetår för den export- respektive investeringsfrämjande verksamheten som finansieras med statliga medel. Rådet ska årligen för regeringen redovisa användningen av sådana medel med utgångspunkt i gällande riktlinjer.

10 § Utifrån en bedömning av det samhällsekonomiska intresset ska staten bidra till rådets finansiering, utöver vad som anges i 3 §, av

1. information och rådgivning,
2. projekt, i samverkan med företag och andra aktörer, vilka syftar till
 - a. utveckling av internationalisering och export från framför allt mindre och medelstora företag,
 - b. export till svårbearbetade eller avlägsna men lovande marknader,
 - c. större manifestationer med inriktning på svenskt näringsliv eller svensk industri, efter samråd med Utrikesdepartementet
3. främjande av sådana utländska investeringar och samarbeten som nämns i § 2.

11 § Näringslivets bidrag ska användas till rådets finansiering av sådan verksamhet som anges i 10 § p. 1-2.

12 § Rådet kan i samverkan med företag och andra aktörer även bedriva sådan projekt- och uppdragsverksamhet som finansieras med medel från dessa.

13 § Rådets verksamhet regleras av detta avtal samt genom stadgar.

14 § Ändringar av detta avtal som gäller användningen av de statliga medlen eller den huvudsakliga inriktningen av verksamheten måste godkännas av riksdagen. Övriga ändringar beslutas av parterna.

Stadgarna beslutas av parterna i representantskapet.

15 § Detta avtal kan sägas upp av endera parten. Uppsägningstiden ska vara minst 18 månader. Upphör avtalet att gälla, delas rådets tillgångar och skulder lika mellan parterna såvitt inte annat avtalas.

16 § Tvist om detta avtal ska avgöras genom skiljedom vid Stockholms Handelskammare enligt reglerna för Stockholms Handelskammares Skiljedomsinstitut.

Detta avtal träder i kraft den 1 januari 2013 och gäller tills vidare.

Stockholm den

För Svenska staten

För Sveriges Allmänna
Utrikeshandelsförening

Utdrag ur protokoll vid regeringsammanträde
den 8 mars 2012

Prop. 2011/12:92

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Bildt, Ask, Erlandsson, Hägglund, Carlsson, Borg, Sabuni, Adelson Liljeroth, Tolgfors, Björling, Ohlsson, Norman, Attefall, Engström, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Ullenhag.

Föredragande: statsrådet Björling

Regeringen beslutar proposition Gemensam organisation för export- och investeringsfrämjande